

AUZI BAT

(Amaya.)

III

AIT-ALABAK

Egiaz amak ondo ateratzen zituan kontuak. Egun batian, onek ez-kututik aditzen zuala, ari ziran izketan ait-alabak.

Ait.— Matsalen.

Al.— ¿Zer da, aita?

Alt.— ¿Zer burutazio darabiñ?

Al.— Eztakit ba, zer esan nai duan.

Ait.— ¿Madrillerako asmoak al ditun?

Al.— Asmo andirik ere ba.....

Ait.— ¿Zer arraie egiñ bear den Madrillen?

Al.— Zu ere zartuaz zuaz, zartzara atsedean puskatšo bat ondo etorriko zaitzu ta.....

Ait.— Eta i Madrillera juanarekin ¿zer irabazten diñagu?

Al.— ¿Ez aldakizu, Upelteiko Marik zer egiñ zuan? Or dabill oraiñ automoillean bere senar eta gurasoakiñ, Jauregi ederrean guziak bizi dirala.

Ait.— ¿Eta uste al den i ura bezela izango aizala?

Al.— ¿Zergatik izan ezingo naiz? Urare ni bezelaše zan len, ta ni gero ura bezela izan nindeke. Marik berak esan zidan oraindik egun asko ezjala, bere etšera mirabe juan nai banuan, soldata ona emango zidala, bere senarraren anaiare ezkongai zegoala, emazte euskalduna nai zukiala ta..... ez nua geiago esatera.

Bazijoan agure gizajoa sarean sartuaz; eta erantzun zion alabari, ondo zerizkiola aren asmoari, beñepeñ barkillo-gille baño obeki izan-

go zala, baña bere baimena eman aurretik gizon batekin ibenkidatu edo konsultatu bear zala. Gau artan ta ondorengoetan agure gizajoa auto-moillean, amesetan, asko ta asko ta oso ederki ibilli zan. Amesetan aiñ ederki bazebillen, ¿zer izango ote zan, gero ames oiek egi biurtzean?

IV

ANEMARIREN ASMOAK

Ait-alaben artian esan zan guzia aditu zuan Anemarik, eta bere barru guzia irakiten zeukan. Bere estutasunian eskatu zion Aita San Antonioren adimentuko argia, ta lagun zegiola arren bere estutasunean, aginduz emango zituala bi peseta beartsuen ogitarako. Aditu zion Santuak bere erregua.

Bazuan Praiskok adiskide bat oso maitea, ona ta jakintsua, Aita Santuaren urregotzat zeukana. Probintzi guziak ezagutzen zuana zan, baña alare elikio iñork igarriko nor zan. Gizon au zan Segurako itsua; gizon argia adimentuz, bada esan oi zuan Praiskok, begietako argiak burura iges egin ziola jaun oni. Itsuaren esanak artikulu fedekoak ziran Praiskorentzat.

—Badakit zer egiñ— esan zuan Anemarik —itsuarekin egongo naiz, nik argituko det bera ta ark argituko du Praisko.

—Aizazu Praisko—esan zion, gau batean Anemarik bere senarrari:

—¿Bai aldakizu zeñ ikusi dedan gaur Millaprankan?

S. — ¿Zein ikusi dezu?

E. — Segurako itsua, ta zure galde andiak egiñ dizkit.

S.— Nik sinistu; gizon ori da, lurbira guzian dan jakintsuen bat, beñepeñ nere iritzian.

E.— Esan diot ba, etorri dedilla San Migel egunian gurekiñ bazkaltzera.

S. — Ondo egiñ dezu.

E. — Bai, pentsatu det, zuk ere naiko zenduala ta.

S. — Bai, Errege bera bañore pozagorik ikusiko det Segurako itsua nere etñian.

—Bai nik ere-esaten zuan Anemarik bere artean-beñepeñ egun orretan.

Eta egiaz ala nai zuan, bere senar-rari adierazteko, etzala ondo, Matseleni etzetik irtetzen uzta. Ortarako eman zion itsuari eskupeko

bat Millapranken, ta itsuak agindu zion, al guzia egingo zuala. Anemarik ondo zekian Kaiser-en kañoi guziak baño indar geiago izango zuala Itsuaren erretolikak Praisko menderatzeko.

V

SAN MIGEL-EGUNA

Meza nausia prailleak egiñ zuan sermoiarekiñ entzun, ta jarri ziran, maian bazkaltzeko, Itsua bere emazte Manu, ta etsekoak.

—¿Zer iritzi diozu Praillearen itzaldi edo sermoiari? —galdetu zion Praiskok Itsuari.

—Uste det —erantzun zion Itsuak—ederragorik eztedala beñere entzun. Ainbeste milla aingeru zerutik infernura boteak izan zirala, Euskal-erria zerua bezela-dala, emen ere badirala aingeruak, au da, gazteak, gurasoen mende ez egoteagatik erdal-errira dijoazenak beren ondamendiaren billa, eztutela errurik gutšien auei uzten dieten gurasoak.....

Matšaleni bere barruak irekiñ bear zion, ta esan zuan apal-apal:

—Eztiot ba nik orrelako gauzik aditu Prailleari.

—Iso zu—esan zion aitak—; zu oraindik lumatu gabeko tšori-kume, kabitik irten gabia zera. ¿Lo egon altzera Elizan?

Matšalenek arrazoia zuan. Prailleak etzuan aitature Euskal-erriko gauzik. Itsuak Praillearen itzaldiari ezarritako arabakiak ziran guziak, Anemariri zion zorra ordaintzeko.

¿Baña nork esan ezer Praiskori Itsuaren kontra, berak aditu bazuan ondo Prailleak esan zuan guzia?..... (ta esan etzuanare bai noski).

Illuntzian, etšerakoan, esan zion Itsuak Praiskori:

—Benturaz eztegu geiago alkarrekin egoterik izango, bada biok goaz zartuaz eta agur egiten dizut Josafateko zelaira arte.

—Ondo da—erantzun zion Praiskok—, baña nai nuke, ez beste gauzik, baño bai bersotšo bat gure askeneko batzar onen oroipenean.

—Tira ba esan zuan Itsuak, eta asi zan brin..... brin..... bran..... bran.....; kitarra tenplatu eta erestu zuan:

Nai badezute zorionean
 Bizi senar-emastiak,
 Euskal-erria oso maitatu
 Eta orkonpon bestiak;
 Guri begira ondamuz daude
 kanpoko erri guztiak
 Euskal-erritik kanpora joaten
 Ez bitez utzi gaztiak.

—¡A bajaran deizula zuri!— esan zion Praiskok—Amaikat̄so egi esan dituzu zere denboran, ta ez t̄sikiena, nere biotzaren erdian josita gelditzen dan gaurko au.

Alkar besarkatu ta alden du ziran bata besteagandik.

—Mat̄salen negarrari eutsi eziñez bazijoan bere gelara mormorretan esanaz: ¡A Itsua, Itsua! «Emden» bañore t̄sarragoa zera zu. Ark galdu ditu it̄saz-ontziren batzuek, baña arterañoan, batzuen-batzuek, aietan ederki ibilli ziran, baña zuk ondatu dituzu gure automoillak jaso baño len. Jaungoikoak barkatu degizula.

Anemari jua zan kut̄sa kiskera, artu zituan bi peseta, ta bigaramonian San Antonio-ri bota zizkanian, esan zion: Milla esker santu miragarria bada.

Irabazi det zure
 Laguntzaz auzia
 Eta orrenbestez da
 Amaitu guzia.

PEDRO MIGEL URRUZUNO TA SALEGI

